

om alkoholskador hos foster). I själva verket är jag inte alldeles säker på vad bokens titel antyder – är det den enade nordiska alkoholkontrollanden som har brutits under den postmoderna eran? Broken Spirits är en bok där författarna inte drar sig för att fokusera på intrikata detaljer i skillnaderna mellan och förändringarna i alkoholbestämmelserna i de olika nordiska länderna, t.ex. de olika skik-

ten ifråga om statliga bestämmelser (ett par kapitel ägnas åt decentraliseringen av kontrollen och åt olika typer av förvaltningsenheter och sättet att utnyttja dem i alkoholkontrollen), trassligheter i de enskilda nordiska ländernas relationer till EU, möjliga framtidsscenarioer och andra mysterier.

Men bokens största bidrag är att den utgör en signal om att det skett en förändring i

alkoholpolitikens praxis och anda samtidigt som den antyder en ny typ av diskurs när det gäller sättet att diskutera alkoholpolitikens innebörd och konsekvenser.

Stanton Peele

Översättning: Peter Lodenius

For an English version of this review see <http://www.stakes.fi/nat>

Ett missat tillfälle att

tränga under ytan

Bertil Roslin: När slagregnet föll. Schildts förlag, Helsingfors 2000.

1990-talet var en dramatisk tid i de nordiska alkoholbolagens historia. Den europeiska integrationen innebar på många sätt att alkoholpolitiken underställdes allmänna rättsregler vilka gav större frihet för privata aktörer, och att trycket från den europeiska marknaden skapade en press att luckra upp socialpolitiskt motiverade restriktioner. Bertil Roslin hade under denna tid en central position i ledningen för det finska monopolet Alko. Han har nu givit ut boken När slagregnet föll, som har ambitionen att skildra de

nordiska alkoholmonopolen i den europeiska integrationen.

För den, som i likhet med Bertil Roslin har följt skeendet inifrån ett av de nordiska bolagen, är boken intressant och stimulerande läsning. Bertil Roslin är en intelligent och angenäm person, och han har skrivit en intelligent och angenäm bok. Som ekonom ger han oss intressanta och ofta fräscha inblickar i vad som rör sig i den internationella alkoholbranschen. Hans analyser utgår från marknaden, företagets villkor och konsumenternas

preferenser, vilket säkert är nya infallsvinklar för många av de alkoholpolitiskt intresserade forskare och opinionsbildare som läser NAT. Han sätter också fingret på ömma punkter i det nordiska uppträdandet, t.ex. den dubbelmoral som folkhälsosträvandena på hemmaplan och den aggressiva exporten utomlands representerar.

Boken är en värdefull översikt över ett viktigt skeende i vår moderna historia. Det skymms inte av några få faktafel eller oklarheter. Författaren är förmodligen en av de mest kvalificerade när det gäller att beskriva och jämföra utvecklingen av alkoholmarknaden i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Ändå är det med en viss besvikelse jag lägger ifrån mig boken efter läsning. Det känns som ett missat tillfälle att tränga under ytan på ske-

endet, att verkligen få veta hur det gick till bakom kulisserna, av en av de centrala aktörerna på den finska scenen. Bertil Roslin skriver själv avslutningsvis att allt material han har utnyttjat är offentligt, vem som helst har tillgång till samma källor.

Må vara att han har systematiserat materialet och presenterat det pedagogiskt. Men varför får vi inte veta mer om hur man tänkte i Alkos ledning och vilka överväganden som låg bakom det finska valet av strategi? Dags för en bok till innan minnena bleknar?

Jag störs naturligtvis också lite av Bertil Roslins lätt tillbakalutade syn på alkoholpolitiken. Beslutsfattarnas bemödanden beskrivs med ett lätt ironiskt småleende. Man får inte riktigt känslan av att det bokstavligen handlar om liv och död för ett antal människor. De ekonomiska övervägandena lyfts hela tiden fram som de övergripande, avgörande.

Naturligtvis finns det dubbelmoral i politiken. Naturligtvis spelar statsfinansiella hänsyn in. Men att det också finns politiker och opinionsbildare som drivs av en önskan att slå vakt om en politik som stöds av vetenskap och erfarenhet, och förhindra en ökning av våld, sjukdom och död, det är en verklighet som det knappast finns plats för i Bertil Roslins en aning raljanta framställning.

Det är inte bara så att Världshälsoorganisationens europaregion har antagit handlingsplaner, som ger principiellt stöd för den nordiska alkoholpolitiken. Det var också – bland andra – finska forskare, med Kettil Bruun i spetsen, som lade den vetenskapliga grunden till den restriktiva politiken. Mycket av den forskningen bedrevs inom Alkos forskningsinstitut och forskningsstiftelse.

Ändå kan man fråga sig, när man följer Alkos strategi under den här viktiga perioden, hur mycket denna forskning betydde för företagets ledning, hur mycket direktörerna hade tagit den till sig. Många gånger frågade jag Bertil Roslin och andra kollegor, varför Alkos ledning så

uppenbart prioriterade koncernens sammanhållande framför försvaret av detaljhandelsmonopolet. Vilken hänsyn till ägarens syfte med bolaget låg bakom? För vilken del av verksamheten skulle en sammanhållen koncern vara viktig, om monopolet till slut måste avvecklas? Vilka risker för ökade alkoholskador var man beredd att ta för att rädda den vertikala integrationen från fabrik till butik?

När det gäller dessa viktiga frågor besitter Bertil Roslin unika insikter, men han kommenterar dem inte. Det var måhända inte syftet med boken. Men det vore ett bra ämne för nästa skrift av en mycket talangfull skribent.

Gabriel Romanus

”Rekreationellt” narkotika- bruk en del av ungdoms- kulturen

Howard Parker & Judith Aldridge & Fiona Measham: *Illegal Leisure. The normalization of adolescent recreational drug use.* London 1998.

Narkotika och narkotikabruk har under den senaste tiden varit föremål för ett exceptionellt starkt intresse i de finländska medierna. Två viktiga

teman har utkristalliserat sig i debatten: för det första frågan om drogtestar, om de behövs, om de är berättigade och hur de skall genomföras. Och för